

บทคัดย่อ

ปี ค.ศ. 2007 เป็นปีซึ่งครบรอบ 50 ปีที่มนุษย์สามารถส่งดาวเทียมดวงแรกของโลกชื่อ “Sputnik” ขึ้นสู่อวกาศได้เป็นผลสำเร็จ และถือกันว่า “ยุคอวกาศ (Space Age)” ได้เริ่มต้นขึ้นนับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ตลอดระยะเวลาครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านอวกาศของมนุษย์ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วอันส่งผลให้กิจกรรมทางอวกาศของมนุษย์ต่างเพิ่มจำนวนและมีความหลากหลายขึ้นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมอวกาศที่เป็นไปในทางพาณิชย์ซึ่งพอจะแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมเกี่ยวกับดาวเทียม กิจกรรมประเภทนี้จะอยู่ในรูปของการใช้ประโยชน์จากดาวเทียมไม่ว่าจะเป็นการใช้ประโยชน์เพื่อการสื่อสารโทรคมนาคม เช่นการให้บริการโทรศัพท์, โทรทัศน์, วิทยุ หรือแม้กระทั่งอินเทอร์เน็ตผ่านดาวเทียม หรืออาจการใช้ประโยชน์เพื่อการสำรวจทรัพยากรภาคพื้นดินจากระยะไกลที่เรียกว่า Remote Sensing

2. กิจกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับดาวเทียม กิจกรรมประเภทนี้จะช่วยเสริมให้กิจกรรมอวกาศในรูปแบบอื่น ๆ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ไปได้ เช่นการให้บริการผลิต, ส่ง ดาวเทียม, จรวด, ยานอวกาศ ตลอดจนบริการที่เกี่ยวข้อง

3. กิจกรรมการขนส่ง กิจกรรมประเภทนี้จะอยู่ในลักษณะของการให้บริการขนส่งสิ่งของ เช่นดาวเทียม หรือขนส่งมนุษย์ขึ้นสู่อวกาศ

4. กิจกรรมการให้เช่าหรือให้ใช้ทรัพย์สินในอวกาศ เช่นการให้บริการใช้ช่องสัญญาณดาวเทียม (Transponder) หรือการให้ใช้สิทธิในตำแหน่งที่ตั้งของดาวเทียมในวงโคจร (Slot)

5. กิจกรรมการค้าค้นคว้าและพัฒนาในอวกาศ กิจกรรมนี้จะเป็นลักษณะของการให้บริการค้นคว้า, วิจัย, พัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่สภาวะไร้น้ำหนักของโลกรจะช่วยให้ได้ผลผลิตที่ดีขึ้น เช่นผลิตภัณฑ์ด้านเภสัชศาสตร์, คริสตัล, อัลลอย โดยจะดำเนินการบนสถานีอวกาศ

6. กิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมนี้จะเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างมหาศาลในห้วงอวกาศ เช่นพลังงานแสงอาทิตย์ มาใช้ประโยชน์

เมื่อศึกษาในประเด็นด้านอวกาศจึงมีอาจหลีกเลี่ยงที่จะไม่พิจารณาถึงหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายอวกาศ (CORPUS JURIS SPATIALIS) ไปได้ และโดยที่ประเทศไทยได้ให้การภาคยานุวัติในสนธิสัญญาว่าด้วยหลักการที่ใช้บังคับต่อกิจกรรมในเรื่องการสำรวจและใช้อวกาศรวมถึงดวงจันทร์และเทหวัตถุอื่น ค.ศ.1967 อันส่งผลให้ประเทศไทยเกิดสิทธิ, หน้าที่ และความ

รับผิดชอบสำหรับการดำเนินกิจกรรมอวกาศใด ๆ ที่ต้องเป็นไปภายใต้ขอบข่ายแห่งสนธิสัญญาดังกล่าว ซึ่งรวมไปถึงการบัญญัติ หรือปรับใช้กฎหมายภายในของไทยที่ใช้บังคับต่อการดำเนินกิจกรรมในอวกาศด้วย และด้วยเหตุนี้เองที่เป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่างหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายอวกาศกับกฎหมายภายในของไทยว่าด้วยภาษีอากร

ตามหลักกฎหมายภาษีอากรระหว่างประเทศ การที่ประเทศหรือดินแดนใดจะใช้อำนาจจัดเก็บภาษีอากรในฐานะที่เป็นประเทศหรือดินแดนที่เงินได้ได้เกิดขึ้นนั้น จะต้องปรากฏจุดเกาะเกี่ยวระหว่างเงินได้กับผู้มีเงินได้ที่เรียกว่า “หลักแหล่งเงินได้” เช่นธุรกรรมที่ก่อให้เกิดเงินได้นั้นได้เกิดขึ้น หรือทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดเงินได้ได้ตั้งอยู่ในประเทศหรือดินแดนดังกล่าว เป็นต้น และโดยที่เงินได้จากกิจกรรมอวกาศในเชิงพาณิชย์มีลักษณะพิเศษประการหนึ่ง คือเป็นได้ทั้งเงินได้ที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจจัดเก็บภาษีของประเทศแหล่งเงินได้ เช่นเงินได้จากการให้บริการผลิต, ส่งดาวเทียมขึ้นสู่อวกาศ หรือจากการให้บริการด้านการสื่อสารโทรคมนาคมผ่านดาวเทียม เป็นต้น เหตุผลเพราะธุรกรรมดังกล่าวต้องมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ สถานประกอบการถาวร ไม่ว่าจะเป็นโรงงานผลิต, ฐานปล่อยจรวด, สถานีรับ-ส่งสัญญาณโทรคมนาคม ซึ่งสถานประกอบการถาวรนี้เองที่เป็นจุดเกาะเกี่ยวที่สำคัญซึ่งทำให้ประเทศที่เกี่ยวข้องสามารถจัดเก็บภาษีจากเงินได้ที่เกิดขึ้น ในฐานะที่เป็นประเทศแหล่งเงินได้ นอกจากนี้เงินได้จากกิจกรรมอวกาศในเชิงพาณิชย์ยังเป็นเงินได้ที่ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจจัดเก็บภาษีของประเทศแหล่งเงินได้ เช่น เงินได้จากการให้ใช้ช่องสัญญาณดาวเทียม (Transponder) หรือจากการให้ใช้สิทธิในตำแหน่งที่ตั้งของดาวเทียมในวงโคจร (Slot) เหตุผลเพราะธุรกรรมเหล่านี้มีทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดเงินได้ตั้งอยู่ในอวกาศ หรือเงินได้จากการให้บริการค้นคว้าวิจัย, พัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการในสถานีอวกาศก็เช่นเดียวกัน เพราะธุรกรรมนี้มีได้เกิดขึ้นในประเทศที่แหล่งของเงินได้ แต่ได้เกิดขึ้นในอวกาศ อันทำให้ผู้มีเงินได้ดังกล่าวไม่มีภาระภาษีเงินได้จากการมีเงินได้ประเภทนี้ในประเทศแหล่งเงินได้แต่อย่างใด อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ภาระภาษีเงินได้จากกิจกรรมอวกาศในเชิงพาณิชย์นั้นต้องพิจารณาหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายภาษีอากรภายในของประเทศที่เป็นแหล่งของเงินได้เป็นรายประเทศไป เพราะแต่ละประเทศต่างก็มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาภาระภาษีเงินได้ที่แตกต่างกันไป

เมื่อผู้มีเงินได้นำเงินได้จากกิจกรรมอวกาศในเชิงพาณิชย์ประเภทที่ไม่ตกอยู่ในอำนาจจัดเก็บภาษีของประเทศแหล่งเงินได้พร้อมกับเงินได้ประเภทอื่น ๆ ที่มีภาระภาษีเงินได้ในประเทศแหล่งเงินได้ ซึ่งเงินได้ทั้งสองประเภทนี้ได้มาจากประเทศที่เป็นแหล่งเงินได้ประเทศเดียวกัน มารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีในประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศถิ่นที่อยู่ของผู้มีเงินได้ โดยเลือกที่จะใช้สิทธิการจัดภาษีซ้อนฝ่ายเดียวตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร

(ฉบับที่ 300) กรณีจะมีปัญหาเกิดขึ้น กล่าวคือเงินได้จากกิจกรรมอวกาศในเชิงพาณิชย์ดังกล่าว นั้น จะเป็นตัวช่วยเพิ่มเพดานจำกัดจำนวนเครดิตภาษีที่ผู้เสียภาษีจะได้รับจากการใช้สิทธิตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 300) ทั้งนี้ด้วยเหตุที่เพดานจำกัดจำนวนเครดิตภาษีนั้นจะคำนวณจาก “จำนวนภาษีไทยส่วนที่คำนวณจากเงินได้ที่ได้จากการประกอบกิจการในต่างประเทศแต่ละประเทศ” ดังนั้นเมื่อผู้เสียภาษีนำเงินได้จากกิจกรรมอวกาศในเชิงพาณิชย์ประเภทที่ไม่มีภาระภาษีเงินได้ซึ่งถือว่าเป็นเงินได้จากการประกอบกิจการในต่างประเทศ มารวมคำนวณกับเงินได้จากการประกอบกิจการในต่างประเทศประเภทอื่นที่มีภาระภาษีเงินได้ เพื่อการคำนวณหาเพดานจำกัดจำนวนเครดิตภาษี โดยบทบัญญัติแห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 300) มิได้บัญญัติชัดเจนว่าห้ามนำเงินได้ที่ไม่มีภาระภาษีเงินได้มารวมคำนวณด้วยแล้ว จะส่งผลให้เพดานจำกัดจำนวนเครดิตภาษีของเงินได้จากการประกอบกิจการในต่างประเทศประเภทอื่นนั้นเพิ่มสูงขึ้นกว่ากรณีที่ผู้เสียภาษีไม่มีเงินได้จากกิจกรรมอวกาศในเชิงพาณิชย์

นอกจากนี้เงินได้จากกิจกรรมอวกาศในเชิงพาณิชย์ดังกล่าวยังส่งผลให้อัตรากาสิโนเงินได้ นิติบุคคลของไทยที่จะนำมาใช้คำนวณหาจำนวนภาษีที่ต้องเสียในประเทศไทยนั้นลดลงอีกด้วย เหตุผลเพราะเมื่อผู้เสียภาษีมีเพดานจำกัดจำนวนเครดิตภาษีเพิ่มสูงขึ้น ผู้เสียภาษีจึงได้รับการเครดิตภาษีต่างประเทศต่อภาษีที่ต้องเสียในประเทศไทยในจำนวนที่มากขึ้นตามไปด้วย อันทำให้ภาระภาษีรวมในต่างประเทศและในประเทศไทยของผู้เสียภาษิลดลง แต่เมื่อภาษีเงินได้ในต่างประเทศได้ถูกชำระให้แก่ต่างประเทศไปแล้ว ดังนั้นแท้จริงอัตรากาสิโนเงินได้ที่จะถูกเฉลี่ยให้น้อยลงก็คืออัตรากาสิโนเงินได้ของไทยนั่นเอง

จากการศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์การขจัดภาษีซ้อนฝ่ายเดียวโดยวิธีเครดิตภาษีของประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ ใน 4 ทวีปหลัก ได้แก่ทวีปอเมริกา, ทวีปยุโรป, ทวีปออสเตรเลีย และทวีปเอเชียแล้ว ผู้เขียนเห็นควรนำวิธีการแก้ไขปัญหาของประเทศสหรัฐอเมริกาใช้เป็นแนวทางปรับแก้วิธีการขจัดภาษีซ้อนฝ่ายเดียวของไทย ทั้งนี้ด้วยการบัญญัติแหล่งเงินได้ในทางภาษีอากรสำหรับเงินได้จากกิจกรรมอวกาศในเชิงพาณิชย์ประเภทที่ไม่ตกอยู่ในอำนาจจัดเก็บภาษีของประเทศแหล่งเงินได้เพื่อประโยชน์ในการคำนวณหาเพดานจำกัดจำนวนเครดิตภาษี โดยกำหนดมิให้ถือว่าเงินได้จากกิจกรรมอวกาศในเชิงพาณิชย์ดังกล่าวเป็น “เงินได้ที่ได้จากการประกอบกิจการในต่างประเทศ” สำหรับเงินได้จากกิจกรรมอวกาศในเชิงพาณิชย์ประเภทที่ตกอยู่ในอำนาจจัดเก็บภาษีของประเทศแหล่งเงินได้ (เงินได้จากการสื่อสารระหว่างประเทศ) นั้น ยังคงให้ถือว่าเป็นเงินได้ที่ได้จากการประกอบกิจการในต่างประเทศ เพียงแต่เมื่อคำนวณแล้วจำนวนเครดิตภาษีที่ผู้เสีย

ภาษาจะได้รับนั้นต้องไม่เกินร้อยละ 50 ของจำนวนเงินได้ทั้งสิ้นที่ได้รับจากกิจกรรมอวกาศในเชิงพาณิชย์ (เงินได้จากการสื่อสารระหว่างประเทศ)

อย่างไรก็ตามปัญหาการจัดภาษีซ้อนฝ่ายเดียวสำหรับกิจกรรมอวกาศในเชิงพาณิชย์ที่ผู้เขียนนำมาศึกษาในที่นี้เป็นแต่เพียงปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นเท่านั้น กิจกรรมอวกาศยังคงก่อให้เกิดปัญหาในทางกฎหมายภาษีอากรในอีกหลายด้าน เช่นกรณีการมีเงินได้ในสถานีวิจัยอวกาศนานาชาติ (ISS) นั้นยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ในปัจจุบันว่ารัฐใดควรมีเขตอำนาจในทางภาษีอากรเหนือเงินได้ดังกล่าว ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ยังคงรอให้ผู้สนใจใฝ่รู้นำไปศึกษาค้นคว้าต่อไป